

Smaastykker og Oversigter.

1.

Peder Oxe i Landflygtighed.

Af Axel Linvald.

Da Peder Oxe i 1557—58 var falden i Unaade og forlod Danmark, tog han som bekendt efter nogen Tids Forløb Ophold i Lothringen hos Hertuginde Christine, Kristian 2.s Datter, og deltog i de følgende Aar, navnlig da Frederik 2. under Syvaarskrigen var kommen i en vanskelig Stilling, sammen med sin nye Herskerinde i et vidtspændende Intrigespil og stræbte at tilrettelægge en Situation, der kunde skaffe ham selv Oprejsning og Christine hendes Fædrearv. Om hele dette Væv af Giftermaalsplaner, Intriger og direkte fjendtlige Machinationer har vor Viden hidtil været yderst begrænset. Da Peder Oxe forsonede sig med sin fordums Modstander, søgte han paa enhver Maade at udslette Sporene af sin Virksomhed i Udlandet.

Grundlaget for vort Kendskab til Peder Oxes Historie i disse Aar — ogsaa for Troels-Lunds Skildring — har hidtil udelukkende været en Samling Aktstykker i Rigsarkivet: Tyske Kanc. ud. Afd. Lothringen A I—III. »Breve fra Medlemmer af Fyrstehuset til danske Konger, Akter og Dokumenter vedrørende det politiske Forhold til Lothringen og Diverse 1547—1736«. Hvad deri kunde findes om de lothringske Planer maatte dog selvsagt blive yderst ringe, og kun en Troels-Lunds Kombinationsevne og dristige Fantasi har været i Stand til at opstille en nogenlunde sammenhængende Fremstilling. Imidlertid er jeg under et Studieophold i Wien i Sommeren 1921 bleven opmærksom paa, at der dér i Haus-, Hof- und Staatsarchiv i Afdelingen: Lothringisches Hausarchiv 1. Abt. D/1 (Mariages) tome 37, findes en Række Aktstykker, der gør det muligt med ganske anden Sikkerhed end tidligere at følge Peder Oxes Optræden i Aarene 1563—66.

Forklaringen paa, at de paagældende Akter nu findes i Wien, er lige til: med Franz af Lothringen, Marie Theresias Gemal, er det lothringske Fyrstehus' Arkiv bleven overført til Habsburgernes Hovedstad. Iflg. en Meddelelse i Revue historique Bd. CXLIII,

152 (Maj—Juni 1923) er der iøvrigt i Frankrig bleven fremsat Ønske om til Gengæld for Krediten, Frankrig har ydet Østrig, ved venskabelig Overenskomst at faa det omtalte Arkiv overført, til Paris.

Det er alene Hensigten med disse Linjer til Nytte for fremtidige Forskere, som beskæftiger sig med Frederik 2.s Tid eller Peder Oxes Historie, at gøre opmærksom paa en Kilde, der formentlig vil være af Betydning. Den paagældende Pakke bestaar af ialt 243 Blade, Originaler, Koncepter og Kopier mellem hverandre. Hovedmassen udgør udførlige Instruktioner for Peder Ox under hans forskellige Forhandlinger, hans Beretninger om Udførelsen af de givne Ordre, delvis Kopier, delvis egenhændige, samt en Række, aabenbart af forskellige lothringske Raader udarbejdede Betænkninger om Danmark, dets Magtmidler og dets vanskelige Stilling under Syvaarskrigen. Tilsammen giver Akterne et levende Indtryk af brændende Had til den regerende Kongelinje i Danmark, men tillige af det livlige Intrigespil, der blev sat i Gang, og som regnede med alle Muligheder, f. Eks. Ditmarskernes Misfornøjelse efter Undertvingelsen, men dog langtfra var underbygget med tilstrækkelige Magtmidler.

Materialet er ret vanskeligt at benytte. Ikke blot forudsætter det Kendskab til indre lothringske Forhold, men stiller tillige paa adskillige Punkter Benytterens Øvelse i Skriftlæsning paa en alvorlig Prøve. Navnlig gælder dette Peder Oxes egenhændige Breve.

2.

Biskop Livo af Odense.

Af Arthur Köcher.

Alle vil sikkert være enige om, at det har sin store Interesse i saa stort Omfang som muligt at faa draget ledende Personligheder fra 12. Aarh. frem af den Slagskygge, som den mægtige Absalonsskikkelse kaster over den sidste Halvdel af Aarhundredet, og at faa stillet dem i klarere Lys. Til saadanne Personligheder hører først og fremmest de skismatiske Bisper Okko af Slesvig og Livo af Odense. Det er om denne sidste, at det er lykkedes mig at fremdrage nogle Oplysninger, som jeg her meddeler i en sammenhængende Biografi.

Livo omtales allerede omkring 1138¹ som Provst ved St. Albans Kirke i Odense, og viser sig da som en nidkær Mand, der kraftigt værner om sin Kirkes Interesser. Hans Kirke havde hidtil, skønt oprettet af Kongen, staaet i et vist Afhængighedsforhold

¹ S. R. D. I, 273.